

Ks. dr hab. Waldemar Szczerbiński, prof. UAM
Instytut Kultury Europejskiej w Gnieźnie
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Recenzja dorobku naukowego, dydaktycznego i administracyjnego ks. dra Franciszka Jabłońskiego, ubiegającego się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Ocena została przygotowana na zlecenie Dziekana WT UMK, ks. prof. dra hab. Dariusza Koteckiego, z dnia 04.10.2016 (WT/X/2016/2017).

Niniejsza recenzja dorobku naukowego ks. dra Franciszka Jabłońskiego, kandydata do stopnia doktora habilitowanego, obejmuje:

- 1) najważniejsze fakty z życiorysu zawodowego Kandydata;
- 2) ocenę osiągnięcia naukowego, o którym mowa w Ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (art. 16, ust. 2. pkt. 1), (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późniejszymi zmianami);
- 3) ocenę istotnej aktywności badawczej, współpracy międzynarodowej, dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego Habilitanta według kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego określonymi w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. (§3; §4; §5), (Dz. U. nr 196, poz. 1165);
- 4) wniosek końcowy.

1) Najważniejsze fakty z życiorysu zawodowego Kandydata

Habilitant jest doktorem nauk teologicznych w zakresie misjologii. Po odbyciu studiów doktoranckich na Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie w latach 1993-1997, uzyskał stopień doktora dnia 21 kwietnia 2001 roku na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, na podstawie rozprawy *Recepcja idei misyjnej w Polsce po Soborze Watykańskim II (1965-1995)*, której Promotorem był ks. prof. dr hab. Władysław Kowalak. Praca ta, licząca 627 stron, ukazała się drukiem pod tym samym tytułem, nakładem wydawnictwa „Rafael” w Krakowie w roku 2003.

Ks. Jabłoński, w roku 1989 zdobył tytuł zawodowy magistra teologii na Papieskim Wydziale Teologicznym w Poznaniu na podstawie rozprawy *Odpowiedzialność misyjna parafii w świetle Magisterium Vaticanum II*. Od 1998 roku jako pracownikowi Kurii Metropolitarnej w Gnieźnie zostały mu powierzone duszpasterstwa: małżeństw i rodzin, misyjne oraz specjalistyczne. W latach 1998 - 2000 prowadził zajęcia z misjologii w Kolegium Katechetycznym w Gnieźnie. Choć nie jest etatowym pracownikiem Wydziału

Teologicznego UAM w Poznaniu, od roku 2006 prowadzi zajęcia dydaktyczne na tymże Wydziale (umowa zlecenie). Od roku 2013 podjął również pracę dydaktyczną w Centrum Formacji Misyjnej w Warszawie. Jest członkiem zarządu Stowarzyszenia Misjologów Polskich (SMP), delegatem Europy w Międzynarodowym Stowarzyszeniu Misjologów Katolickich (IACM), konsultorem Komisji ds. Misji Konferencji Episkopatu Polski.

2) Ocena osiągnięcia naukowego Kandydata

Podstawą ubiegania się o stopień doktora habilitowanego jest monografia *Misyjna świadomość Kościoła domowego. Studium misjologicznopastoralne*, Studia i materiały misjologiczne 40, Warszawa 2016, ss. 578. Jest to osiągnięcie naukowe, o którym mowa w Ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (art. 16, ust. 2. pkt. 1), (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późniejszymi zmianami). Pozostaje odpowiedź na pytanie, na ile dzieło to stanowi znaczny wkład Autora w rozwój nauk teologicznych.

Sformułowanie zasadniczego tematu dysertacji *Misyjna świadomość Kościoła domowego* w zderzeniu z lekturą prezentowanej pracy budzi pewne wątpliwości. Powstaje pytanie, czy tytuł jest adekwatny? Przedmiotem podjętych przez autora analiz jest bez wątpienia świadomość Kościoła domowego, lecz jedynie w Kościele partykularnym w Polsce i nie obejmuje całego Kościoła powszechnego. Tymczasem zaproponowany tytuł sugeruje szersze badania od tych, z którymi mamy do czynienia w monografii. O ile rozdział 1. odnosi się do całego Kościoła, o tyle rozdziały 2 i 3 dotyczą tylko Kościoła w Polsce. W celu uniknięcia tej kontrowersji, wskazane by było dookreślenie i doprecyzowanie tematu: np. *Misyjna świadomość Kościoła domowego w Polsce*. Podtytuł rozprawy *Studium misjologicznopastoralne* wyznaczył kierunek badań, określając jednocześnie ich bazę źródłową. Wynika z tego, że to międzydyscyplinarne studium spaja dwa główne nurty podjętych analiz: misjologii oraz teologii pastoralnej w aspekcie małżeństwa i rodziny. Habilitant sam to podkreśla i uzasadnia (s. 34-35). Wydaje się jednak, że nie jest to połączenie jedynie dwóch dyscyplin naukowych (misyjologii i teologii pastoralnej), lecz trzech lub nawet czterech (obok misjologii i teologii pastoralnej, także biblistyki oraz socjologii). Wprawdzie misjologia jest nauką interdyscyplinarną, to jednak nie jest tożsama z dyscyplinami, z którymi koreluje. Można nawet przyjąć, że biblistyka jest częścią szeroko rozumianej teologii. Nie wydaje mi się jednak, aby socjologia była częścią misjologii czy teologii pastoralnej. Przeciwnie rozdział 3. ma wybitnie charakter socjologiczny i jest on właśnie studium socjologicznym. Z tego powodu podtytuł wydaje się tym razem za wąski i trochę mylący.

Oceniana rozprawa habilitacyjna składa się ze "Wstępu" oraz trzech rozdziałów: 1. "Teologiczne podstawy misyjności Kościoła domowego"; 2. "Świadomość misyjna małżeństw i rodzin katolickich w Polsce"; 3. "Kształtowanie świadomości misyjnej Kościoła domowego; „Zakończenia”, "Streszczenia", "Wykazu skrótów", "Bibliografii" oraz "Aneksów". Zarówno spis treści jak i streszczenie, są sporządzone (oprócz języka polskiego)

po angielsku i hiszpańsku, co daje możliwość zapoznania się szerszemu gronu czytelników z tematyką oraz głównymi ideami publikacji i promuje polską myśl misjologiczną w świecie.

Struktura pracy jest logiczna. Rozprawę otwiera „Wstęp” (s. 23-38). Jest on napisany poprawnie i zawiera wszystkie niezbędne elementy. We wstępie autor jasno określił kontekst podjęcia tematu, cel, stan badań, metodę, strukturę oraz zasadnie wyeksplikował pochodzenie i znaczenie kluczowych dla podjętego zagadnienia pojęć: "misja", "Kościół domowy". Problem badawczy został ujęty w zasadniczym pytaniu: "Jaki jest stan świadomości misyjnej małżeństwa i rodziny? To podstawowe pytanie ukierunkowuje do zadania kolejnych: Jakie są teologiczne podstawy misyjności małżeństwa i rodziny - Kościoła domowego? Jakie czynniki warunkują tę świadomość? Jaka powinna być duszpasterska odpowiedź Kościoła mająca na celu inicjowanie i rozwój misyjnej świadomości Kościoła domowego?" (s. 28). Habilitant omawia „status quaestionis”, wskazując najważniejsze opracowania, podejmujące bezpośrednio lub pośrednio zaproponowaną tematykę. Przegląd najważniejszych publikacji naukowych prowadzi do słusznego wniosku, że zagadnienie świadomości Kościoła domowego nie zostało wyczerpująco opracowane, a zatem otwiera się wystarczająco szerokie pole do podjęcia zaproponowanego tematu.

Kolejnym ważnym elementem każdego „Wstępu” jest wskazanie metody badawczej. Na poszczególnych etapach badawczych ks. Jabłoński wykorzystał szereg metod szczegółowych. Jest to uzasadnione ze względu na interdyscyplinarność pracy. Na etapie pierwszym, normatywnym, badacz użył kilku metod dedukcyjnych takich, jak: egzegeza, interpretacja tekstu, metoda analizy źródeł i synteza, metoda analogii i porównawcza. Na drugim etapie badawczym, ukazującym świadomość misyjną małżonków, wykorzystał metodę indukcyjną. W badaniu socjologicznym - jak deklaruje autor - zastosował on taką metodologię, "która umożliwiła dokonanie rzetelnej analizy i udzielenie możliwie pełnej, rzeczowej i opartej na wynikach badań odpowiedzi na pytania badawcze" (s. 35). Zgromadzone dane ilościowe zostały poddane analizie statystycznej. Trzeci etap postępowania badawczego, mający charakter prakseologiczny, prowadził do sformułowania wniosków i postulatów pastoralnych. Na tym etapie badacz zastosował metodę, która została nazwana strategiczną, składającą się z: syntezy, dyrektyw, autorealizacji, klasyfikacji oraz metody porównawczej. Wydaje się, że wszystkie etapy postępowania badawczego zachowują wewnętrzną jedność pomiędzy refleksją nad misyjnością Kościoła domowego, stanem faktycznym, czyli świadomością misyjną małżeństwa i rodziny oraz wnioskami i postulatami pastoralnymi. Ostatnią część „Wstępu” stanowi zwięzła prezentacja struktury pracy oraz syntetyczne omówienie zawartości kolejnych trzech jej rozdziałów.

Rozdział pierwszy "Teologiczne podstawy misyjności Kościoła domowego" ma charakter misjologiczno-kryteriologiczny. Składa się z pięciu paragrafów: 1. "Uczestnictwo małżeństwa i rodziny w uniwersalizmie zbawczym w Starym Testamencie", 2. "Misyjność małżeństwa i rodziny w Nowym Testamencie", 3. Źródła misyjności małżeństwa i rodziny w świetle *Magisterium Ecclesiae*", 4. "Kościół domowy - ogniskiem misyjnym", 5. "Wymiary misyjności Kościoła domowego". Habilitant w tej części dokonuje analiz teologicznych podstaw misyjności małżeństwa i rodziny jako Kościoła domowego. Rozdział ten ukazał, że w Biblii jest nie tylko mowa o ustanowieniu małżeństwa, ale i o misyjnych zadaniach wyznaczonych małżeństwu i rodzinie przez Boga. W Starym Testamencie nie ma jeszcze działalności misyjnej (misyjne posłanie ukonstytuowało się dopiero z momentem Zesłania Ducha Świętego i powstania Kościoła), jednak znajdujemy w nim pewne elementy

misyjności, którymi są: uniwersalizm stworzenia, przymierza i zbawienia. Na przykładzie Samuela i Rut zostało ukazane, w jaki sposób w uniwersalizmie tym uczestniczy małżeństwo i rodzina. Misyjność małżeństwa i rodziny w Nowym Testamencie oparto na przywołaniu obrazu rodziny Jezusa, narodzonego z Maryi poślubionej Józefowi, oraz na nauczaniu Jezusa o rodzinie i małżeństwie. Następnie zostały ukazane relacje Chrystusa do Kościoła będące wzorem miłości małżeńskiej. Misyjne zadania małżeństwa i rodziny zostały zawarte w misyjnym mandacie Chrystusa skierowanym do całego Kościoła, a stąd także do Kościoła domowego. Jako przykład jego realizacji w pierwotnym Kościele została ukazana misyjna postęga małżonków: Pryscylli i Akwili. To misjonarskie małżeństwo, współpracownicy św. Pawła, przemieniając swoje miejsce zamieszkania w „mobilne centrum misyjne”, pokazało, jak ważna jest działalność małżeństw w rozwoju Kościoła. Zatem *Missio Dei* kontynuowane przez *Missio Ecclesiae* realizowane jest przez *Missio Familiae*. Małżeństwo i rodzina wypełniają posłanie ewangelizowania świata. Analiza misyjności małżeństwa i rodziny w świetle Magisterium Ecclesiae wykazała trzy źródła tej misyjności, są nimi: Trójca Święta, przymierze małżeńskie oraz misyjna natura Kościoła powszechnego, którego Kościół domowy jest częścią. Te badania wskazały, że małżeństwo i rodzina będąca „małym Kościołem misyjnym” posiada specyficzną duchowość misyjną oraz stanowi serce nowej ewangelizacji. Duchowość małżeńska i rodzinna – oparta na sakramencie małżeństwa oraz stale ożywiana i kształtowana przez Eucharystię – realizuje się i wyraża poprzez rzeczywistość i codzienne zadania. Rodzina jest sercem nowej ewangelizacji dlatego, że każda rodzina sama w sobie jest radosną nowiną, niezależnie od kultury czy religii.

Studium nad teologicznymi podstawami misyjności małżeństwa i rodziny ukazało także trzy wymiary misyjności Kościoła domowego: misyjne posłannictwo małżeństwa i rodziny *ad intra*, *ad extra* oraz *ad gentes*. Duch misyjny *ad intra* przejawia się w rodzinie na dwóch głównych płaszczyznach. Pierwszą jest sama ewangelizacja w życiu codziennym. Drugą jest zwrócenie się w stronę tych członków, do których nie dotarło jeszcze chrześcijańskie przepowiadanie, w celu wzbudzenia w nich wiary i nawrócenia do Chrystusa oraz pragnienia aktywnego przyłączenia się do wspólnoty wierzących. Misyjność *ad extra* to wyjście poza krąg własnej rodziny i dostrzeżenie wokół innych; to przede wszystkim duchowa formacja innych rodzin oraz otwartość rodzinnego domu: gościnność, troska o potrzebujących i migrantów. Działalność misyjna *ad intra* i *ad extra* otwiera drzwi na powszechną działalność misyjną całego Kościoła. Wypełnienie tego pragnienia niesienia Chrystusa na dalsze lub bliższe terytoria misyjne jest kolejnym wymiarem misyjności Kościoła domowego – misyjnością *ad gentes*.

Rozdział ten jest solidnym opracowaniem, stąd wyniki badawcze teologicznych podstaw misyjności Kościoła domowego mogły stać się bardzo dobrym punktem wyjścia do przeprowadzenia dalszych badań w aspekcie socjologicznym, zmierzającym do odpowiedzi na wcześniej postawione pytanie: jaka jest świadomość misyjna małżeństw i rodzin katolickich w Polsce? Ciekawy oraz uzasadniony byłby dodatkowy i osobny paragraf, prezentujący głos tradycji Kościoła, szczególnie w okresie patrystycznym - czego w tej części dla kompletności wyводу brakuje.

Rozdział drugi - kaiologiczno-socjologiczny - "Świadomość misyjna małżeństw i rodzin katolickich w Polsce" został podzielony na cztery paragrafy: 1. "Charakterystyka i profil badanych grup", 2. "Stan świadomości misyjnej małżonków", 3. "Wpływ domu rodzinnego na kształtowanie powołań do pracy na misjach", 4. "Oddziaływanie dzieci

należących do Ogniska Misyjnego na świadomość misyjną rodziców". Ks. Jabłoński, chcąc odpowiedzieć na postawione pytanie o świadomość misyjną, przeprowadził badania socjologiczne trzech grup małżeństw i na nich oparł prezentowane tezy. Pierwszą grupę stanowią małżonkowie z różnych regionów Polski, drugą małżonkowie – rodzice misjonarzy, a trzecią małżonkowie – rodzice dzieci należących do Ogniska Misyjnego. Z punktu widzenia socjologicznego, pewien niepokój budzi sposób uzyskania owych danych ilościowych, na których Habilitant się oparł w formułowaniu wniosków. Czy badana grupa (tzw. "próba") została dobrana zgodnie z socjologicznymi regułami i jest reprezentatywna? Odnosi się bowiem wrażenie, być może mylne, że badana grupa została dobrana dość dowolnie, by nie powiedzieć, przypadkowo. Wprawdzie autor ujawnia np., że "pierwszą grupę stanowili małżonkowie, do których ankiety rozesłano pocztą oraz za pośrednictwem parafii" (s. 156), to jednak nie zostało wyjaśnione, w oparciu o jakie kryteria dokonano wyboru tychże małżonków. W przypadku małżonków z różnych regionów Polski przeanalizowano podstawowe komponenty: wiedzę na temat misji, zaangażowanie w dzieło misyjne Kościoła oraz gotowość do podjęcia pracy misyjnej. Badanie małżonków – rodziców misjonarzy przeprowadzono z perspektywy ich dzieci – czyli obecnych misjonarzy: zakonnych, diecezjalnych i świeckich. Badano m.in. wpływ wiary i świadectwa życia rodziców na podjęcie przez ich dzieci decyzji o wyjeździe na misje. W trzeciej grupie skoncentrowano się nad badaniem wpływu dzieci zaangażowanych we współpracę misyjną na świadomość misyjną ich rodziców. Przeprowadzone badania dotyczyły jednocześnie samych małżonków w sposób bezpośredni, ale także pośredni z perspektywy ich dzieci. Stąd też, w szerszym ujęciu, te trzy badania można traktować jako badanie nad świadomością misyjną małżeństwa i rodziny. Analiza 1096 odpowiedzi (trzech grup ankietowanych) dała dość obszerny materiał, na podstawie którego Habilitant sformułował szereg wniosków i postulatów. Z jednej strony wykazał duży wpływ wiary na zaangażowanie w dzieło misyjne ankietowanych małżeństw, a z drugiej raczej przeciętną wiedzę misjologiczno-misyjną.

Uzyskany na podstawie badań socjologicznych obraz stanu świadomości małżonków nie pozwolił na ryzykowne stwierdzenie (i słusznie!), iż Kościół domowy w Polsce jest świadomy swej misyjności. Większość małżonków uczestniczących w przeprowadzonym badaniu charakteryzuje się bowiem średnią świadomością dzieła misyjnego Kościoła. Są też pewne dziedziny, w których wiedza ta jest na niskim poziomie. Z drugiej jednak strony, pomimo podjęcia wielu prób, nie udało się uzyskać odpowiedzi od większej liczby respondentów. Zatem obraz ten nie oddaje stanu faktycznego, jaki charakteryzuje świadomość współczesnych polskich katolickich małżonków odnośnie do misji. Nie oznacza to jednak według mnie, iż uzyskane wyniki są bezowocne. Wręcz przeciwnie, ukazują one pewne tendencje, motywy, zachowania, sposoby myślenia i działania, które niejednokrotnie mogą umknąć lub pozostać niezauważone podczas pobieżnej czy nienaukowej obserwacji. Warto tutaj zauważyć, że miejscem, w którym badani w największym stopniu zetknęli się z tematyką misyjną jest parafia. Istnieje także pewna zależność między pozytywnymi odpowiedziami badanych małżeństw odnośnie do wiedzy misjologicznej i zaangażowania w misje a ich autodeklaracją (wiary, uczestnictwa w życiu sakramentalnym, zaangażowania w grupach apostołskich). Badanie drugiej grupy respondentów ukazało ważną rolę rodziców w towarzyszeniu powołaniu misjonarskiemu misjonarzy. Nie ma wątpliwości, że świadectwo życia wiarą, czyny i postawa rodziców kształtują rzeczywistość dzieci. Stali się oni niejako podłożem, na którym powołanie do służby misyjnej mogło się urzeczywistnić. Nie wszyscy jednak badani misjonarze pochodzą z domów ludzi głęboko wierzących. Zdarza się, iż na

postawę osób, które decydowały się na wyjazd na misje, wiara ich rodziców nie miała wpływu. Niemniej ta grupa osób stanowi w badaniu mniejszość. I znowu, badanie to, z racji niereprezentatywnej próby, nie pozwala wyciągnąć wniosków dotyczących większej populacji osób pracujących na misjach. Dzięki tej analizie możliwa jest natomiast obserwacja pewnych powtarzających się zachowań, charakterystycznych dla ankietowanych, niedostrzegalnych z innej niż perspektywa badawcza. Kościół domowy może być umisyjniany poprzez parafię i rodzinę, ale także przez dzieci należące do szkolnych czy parafialnych ognisk misyjnych. Taki związek wykazały wyniki trzeciej grupy: małżonków-rodziców dzieci należących do ognisk misyjnych. Badanie pokazało, że dzieci zaangażowane w działalność misyjną mają duży wpływ na owo umisyjnienie swoich rodziców. Dzięki zaangażowaniu dzieci rodzice również włączają się we współpracę misyjną. Formy tej współpracy są różne, m.in.: pomoc materialna, udział pośredni lub bezpośredni w spotkaniach i kongresach misyjnych, pomoc w przygotowaniu przedstawień misyjnych itp. Przeprowadzone badania socjologiczne wykazały, że istnieje potrzeba kształtowania świadomości misyjnej małżeństw i rodzin.

Osiągnięte wyniki badań stały się podstawą do podjęcia dalszej refleksji o charakterze duszpasterskim. Na tym etapie polami badawczymi stały się diecezja, parafia oraz dom rodzinny. Stąd ostatni rozdział "Kształtowanie świadomości misyjnej Kościoła domowego" ma charakter prakseologiczno-strategiczny i koncentruje się wokół kształtowania świadomości misyjnej małżeństwa i rodziny w ramach trzech struktur: Kościoła diecezjalnego, Kościoła parafialnego i Kościoła domowego. Odpowiadają tym trzem strukturom paragrafy: 1. "Rola Kościoła diecezjalnego w kształtowaniu świadomości misyjnej małżeństwa i rodziny", 2. "Zadania Kościoła parafialnego w kształtowaniu świadomości misyjnej małżeństwa i rodziny", 3. "Duch misyjny w Kościele domowym". Prakseologia duszpasterstwa inspirowanego misyjnością to próba określenia priorytetów duszpasterskich wynikających z poprzednich badań nad teologicznymi podstawami misyjności Kościoła domowego i stanem świadomości misyjnej małżonków i rodzin katolickich w Polsce. Szczególnego znaczenia nabierają tutaj inspiracje ukazujące misyjność w każdym wymiarze duszpasterskim. Pierwszą strukturą, która kształtuje misyjną świadomość Kościoła domowego jest diecezja. Badania synodów diecezjalnych pod kątem misyjności małżeństwa i rodziny skłaniają badacza do wysunięcia kilku wniosków. Uchwały synodalne nie poruszają misyjnych zadań rodziny i ich odpowiedzialności za misje ani też tematu Kościoła domowego jako „pierwszego misyjnego seminarium”. Bardziej skupiają się na duszpasterstwie rodzin, rodzinie i jej problemach, przygotowaniu do małżeństwa czy pielęgnowaniu tradycji. Dostrzega się poważny brak precyzyjnego omówienia kwestii dotyczących „rodziny i misji”. W dokumentach synodalnych to dwa osobno opisywane tematy. Wspomina się w nich o potrzebie chrześcijańskiego stylu życia, ale pomija się jego wymiar misyjny. Eksploracja wspólnoty diecezjalnej ukazała ważność formacji misyjnej zrzeczeń religijnych, w duszpasterstwie grupowym oraz rodziców powołanych. W celu budowania Kościoła misyjnego w diecezji oraz animacji i formacji misyjnej małżeństw i rodzin koniecznym wydaje się - zdaniem Habilitanta - wypracowanie odpowiedniej strategii pastoralnej dla diecezji. Głównymi narzędziami, jak sugeruje badacz, mogą stać się tutaj: Diecezjalne Centrum Animacji Misyjnej, Papieskie Dzieła Misyjne i właściwa edukacja misyjna.

Podstawowym polem badawczym jest parafia. Analiza tej struktury przyczyniła się do wyprowadzenia kolejnych konkluzji. Przede wszystkim – we wspólnocie parafialnej potrzebna jest permanentna misyjna aktywizacja. Adekwatnie do diecezji, narzędziami

realizującymi tę aktywizację w parafii będą: Parafialna Komisja Misyjna i Papieskie Dzieła Misyjne. Wśród proponowanych imperatywów pastoralnego działania znalazła się formacja misyjna w ramach: przepowiadania Słowa Bożego, liturgii, pobożności ludowej, przygotowania do sakramentów oraz w ramach ruchów prorodzinnych (poprzez misyjne wychowanie dzieci i rozwój duchowości misyjnej małżeństwa i rodziny). W obrębie parafii wpływ na kształtowanie świadomości misyjnej Kościoła domowego ma również szkoła, w której odbywają się lekcje religii. Dlatego polem badawczym dla badań Ks. Jabłońskiego stały się także podręczniki do lekcji religii dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, przygotowane przez trzy wydawnictwa: Wydawnictwo Święty Wojciech z Poznania, Wydawnictwo WAM z Krakowa i Wydawnictwo Jedność z Kielc. Analizując treści misyjne zawarte w tych podręcznikach wysunął Habilitant kilka krytycznych uwag. Często w katechezach pomija się uniwersalizm stworzenia, odkupienia i zbawienia. W podręcznikach nie ujęto misyjnego wymiaru sakramentów. Podobnie jest z objaśnieniem roku liturgicznego, w którym zabrakło akcentów misyjnych, np. przy omówieniu katechezy o różańcu nie porusza się wątku kolorowego, światowego różańca misyjnego. W katechezach często ukazana jest misyjność *ad intra*, która koncentruje się na pogłębianiu wiary, pomija się niestety kwestie misyjności *ad extra* oraz *ad gentes*. Brakuje też prezentacji głównych patronów misji – św. Teresy od Dzieciątka Jezus i św. Franciszka Ksawerego oraz patronki współpracy misyjnej w Polsce – bł. Marii Teresy Ledóchowskiej. Podobnie, jak w ustawach synodalnych także w podręcznikach do nauki religii nie uwzględniono misyjnej odpowiedzialności małżeństwa i rodziny.

Kolejnym polem badawczym prowadzonych badań jest dla autora rozprawy Kościół domowy. Eksploracji poddano małżeństwo i rodzinę. Ta część poszukiwań stanowi próbę nakreślenia sposobu misyjnego zaangażowania Kościoła domowego, który realizowany jest w ramach *cooperatio missionalis* Kościoła domowego: *ad intra*, *ad extra* oraz *ad gentes*. Na tym polu badawczym doszło do ustalenia przez Habilitanta kolejnych, nowych wniosków. Małżeństwo i rodzina jest misyjna wówczas, gdy sami małżonkowie na pierwszym miejscu stawiają Pana Boga i swoją postawą religijną odpowiadają na Jego Miłość. Po wtóre małżeństwo i rodzina jest misyjna, gdy angażuje się w dzieło ewangelizacji swoich domowników. Wychowanie misyjne w rodzinie powinno odbywać się już od najmłodszych lat, aby dziecko od dzieciństwa wzrastało w przekonaniu, że Bóg kocha wszystkich ludzi. Współpraca misyjna małżeństwa i rodziny *ad intra* odnosi się w pierwszym etapie do troski o niewierzących i niepraktykujących członków rodziny. W ramach misyjności *ad extra* współpraca misyjna rodziny polega na tym wszystkim, co odnosi się do działalności rodziny poza nią samą, względem innych rodzin i całego społeczeństwa, w którym dana rodzina żyje. W praktyce dotyczyć to będzie ewangelizowania innych rodzin, otwartości rodziny na potrzebujących i na społeczeństwo. Badania dokumentów Kościoła wykazały, że współpraca rodziny w ramach misyjności *ad gentes* może zawierać kilka płaszczyzn: duchową, materialną, medialną i personalną. Wykazano też, że ważne jest włączenie się rodziny do Papieskich Dzieł Misyjnych. W ostatniej części badań Kościoła domowego Ks. Jabłoński skoncentrował się na małżonkach i rodzicach jako świadkach misyjnej eklezjalności. W pierwszym etapie poddał analizie badawczej małżonków kanonizowanych, beatyfikowanych oraz wybranych małżonków, których proces beatyfikacyjny trwa. Badania wykazały, że życie wszystkich tych małżeństw duchem misyjnym *ad intra*, *ad extra* oraz *ad gentes* jest namacalnym dowodem na to, że otwartość na dzieło misyjne i odpowiedzialność za nie stanowi ważny element życia rodziny, zauważony i potwierdzony przez Kościół. Drugim

etapem była refleksja analityczna dotycząca pracy samych małżeństw na misjach, na podstawie ich listów, publikacji oraz wypowiedzi udzielanych w środkach masowego przekazu. Tutaj, na podstawie danych pochodzących od zróżnicowanych par małżeńskich pod względem kraju pochodzenia, wykształcenia, wykonywanego zawodu oraz różnych doświadczeń misyjnych, Habilitant sformułował raczej oczywisty wniosek, że podjęcie pracy misyjnej przez małżonków jest możliwe i że przynosi duże owoce w ewangelizacji misyjnej na danym terytorium misyjnym.

„Zakończenie” (s. 435-441) pracy zawiera bardzo syntetyczne przypomnienie najważniejszych etapów przebytej drogi w odkrywaniu misyjnej świadomości Kościoła domowego w Polsce. Habilitant ma poczucie, że "przeprowadzone badania nie wyczerpały tematu" (s. 440) i wskazuje na kierunki dalszych możliwych dociekań. I tak, między innymi, ważne dla Ks. Jabłońskiego w przyszłości wydaje się przeprowadzenie ogólnopolskiego badania reprezentatywnego małżeństw i rodzin, które dotyczyłoby ich świadomości misyjnej (tym samym w sposób pośredni przyznaje, że przeprowadzone dla potrzeb tej pracy badania o charakterze socjologicznym nie są reprezentatywne). Zachęca również by podjąć próbę odpowiedzi na pytanie, na ile na świadomość misyjną małżeństw ma wpływ, kto prowadzi parafię, do której badani małżonkowie należą (czy są to księża diecezjalni czy też np. zakonnicy o charyzmacie misyjnym?). Takie zestawienia można też przeprowadzić stosując analizę porównawczą wobec parafii prowadzonych przez byłego misjonarza i – z drugiej strony – przez kapłana bez doświadczenia misyjnego. Nawiązując do badań nad wpływem rodziców na odczytanie przez ich dzieci powołania do służby misyjnej, autor stwierdza, że mogą one stanowić punkt wyjścia do dalszych rozważań mających na celu ukazanie motywacji osób, które zdecydowały się poświęcić swoje życie pracy na misjach. W celu znalezienia drogi dotarcia do szerszego grona małżeństw i rodzin z propozycją ich wspólnej pracy na misjach oraz znalezienia sposobu do zachęcenia ich do wyjazdu, warto by - w przekonaniu ks. Jabłońskiego - przeanalizować motywację tych rodzin, które już pracę na misjach podjęły. Mogłoby temu posłużyć np. przeprowadzenie ankiety wśród wszystkich polskich małżeństw i rodzin pracujących na misjach. Moim zdaniem zakończenie jest napisane poprawnie i nie budzi zastrzeżeń.

Po „Wykazie skrótów” (s. 459-460) odnajdujemy „Bibliografię” (s. 461-505), podzieloną poprawnie na dwie zasadnicze części: źródła i opracowania. Źródła zostały z kolei podzielone na: Pismo Święte, dokumenty Ojców Kościoła, Sobór Watykański II, dokumenty papieskie, dokumenty Stolicy Apostolskiej, dokumenty Kościołów lokalnych, ankiety, listy do autora pracy. Opracowania zostały podzielone na drukowane i internetowe. Bibliografia jest w zasadzie poprawna, choć nie rozumiem, dlaczego pisma Ojców Kościoła (np. Wyznania Św. Augustyna lub Apologetyk Tertuliana) zostały nazwane "dokumentami"? Na uwagę zasługuje fakt, że bibliografia jest naprawdę imponująca i faktycznie związana z tematem. Obejmuje wiele pozycji, do których dostęp jest ograniczony oraz literaturę obcojęzyczną. Prezentowana publikacja posiada aneksy (s. 507-573), które mogą stanowić konkretne propozycje do wykorzystania w duszpasterstwie na poziomie zarówno ogólnopolskim, jak i diecezjalnym oraz parafialnym. Aneksy zawierają: mapy i wykresy odnoszące się do omawianego zagadnienia, konspekty katechetyczne, tematyczne przykłady kalendarzy, folderów, akcydensów. Uważam, że jest to bardzo cenna i praktyczna propozycja.

Na końcu tej części recenzji poświęconej monografii ks. Jabłońskiego, która stanowi osiągnięcie naukowe Kandydata w rozumieniu Ustawy, warto jeszcze zauważyć, że często w

pracy Habilitant powołuje się nie tylko na własne badania, lecz także na innych autorów. Potrafi krytycznie podejść do ich poglądów, ocenić je, a niejednokrotnie podjąć polemikę lub uzupełnić czy sprecyzować w oparciu o prowadzone własne analizy tekstów biblijnych, teologicznych, socjologicznych i pastoralnych. Wszystko to świadczy, że Habilitant nie tylko dysponuje poprawnym warsztatem badawczym, który umożliwia mu przeprowadzenie analiz, zna dobrze polską i międzynarodową literaturę przedmiotu, ale potrafi krytycznie korzystać z dorobku innych autorów. Warsztat badawczy Habilitanta oceniam naprawdę dobrze, także pod względem metodologicznym, pamiętając, że jest to praca interdyscyplinarna. Ponadto książka napisana została językiem poprawnym i komunikatywnym (z nielicznymi wyjątkami np. słowo "fideidonista" na s. 441 - kto zna znaczenie tego pojęcia?). Przypisy są czytelne i sporządzone poprawnie.

Podsumowując tę część recenzji, należy jednoznacznie stwierdzić, że mimo pewnych uwag krytycznych, osiągnięcie naukowe ks. Franciszka Jabłońskiego jest ważnym krokiem na drodze badania misyjnej świadomości Kościoła w ogóle. Uzupełnia ono brak rzetelnego i kompetentnego opracowania tego zagadnienia, zwłaszcza w polskiej literaturze misjologicznej. Stanowi znaczący wkład w rozwój nauk teologicznych i zasługuje na uznanie.

Osiągnięcie naukowe ks. Franciszka Jabłońskiego, *Misyjna świadomość Kościoła domowego. Studium misjologicznopastoralne*, spełnia wszystkie warunki określone w „Ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki” (art. 16, ust. 2 pkt. 1).

3) Ocena istotnej aktywności badawczej, współpracy międzynarodowej, dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego Habilitanta

Podstawowe pytanie, na które postaram się odpowiedzieć w tym punkcie recenzji brzmi: na ile Habilitant spełnia w swojej istotnej aktywności naukowej kryteria określone rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. (§3; §4; §5) oraz jaka jest wartość merytoryczna jego dorobku naukowego, dydaktycznego oraz popularyzatorskiego?

Habilitant opublikował 2 artykuły w czasopismach znajdujących się na liście European Reference Index for the Humanities (ERIH). Według programu Harzing's Publish or Perish Habilitant posiada 6 publikacji i 6 cytacji, a indeks Hirscha wynosi 2 (stan na 28.10.2016).

Ks. Jabłoński jest autorem 15 monografii, które sam podzielił w prezentacji na naukowe (10) i dydaktycznopastoralne (5). Imponuje z pewnością ich liczba, lecz nie jestem pewny, czy niektóre z nich należy uznać za ściśle naukowe (np. pozbawiona aparatu krytycznego praca *Błogosławione stopy*, która jest obszerna i nawet ciekawa, lecz o charakterze raczej sprawozdawczym i dokumentującym). Większość tych monografii ukazała się w serii wydawniczej "Studia i materiały misjologiczne". Do aktywności badawczej zaliczamy także 26 artykułów (11 w dziełach zbiorowych i 15 w czasopismach). Wszystkie ukazały się w czasopismach i monografiach polskich. Zostały one opublikowane w: "Annales

Missiologici Posnanienses", "Światło Narodów", "Studia Misjologiczne", "Misjonarze Kompanianie", "Teologia i Moralność", "Lumen Gentium", "Misyjne Drogi", "Biblica et Patristica Thoruniensia". Niewiele z nich jest wysoko punktowanych. Ks. Jabłoński jest redaktorem 4 monografii i 2 czasopism oraz współredaktorem 5 monografii i 4 czasopism. Niestety większość ukazała się w Gnieźnie i dostrzegalna jest mała liczba publikacji w różnych ośrodkach krajowych oraz całkowity brak w ośrodkach zagranicznych. Habilitant nie opublikował ani jednej monografii oraz ani jednego artykułu w obcym języku. Cieszy natomiast fakt, że ks. Jabłoński jest autorem 4 recenzji. Szkoda tylko, że umieścił je wszystkie w jednym lokalnym "Biuletynie Misyjnym Archidiecezji Gnieźnieńskiej". Nie można pominąć sprawozdań (150!), w których autor omawia ważne dla misjologii kongresy, sympozja i spotkania. Niektóre z nich są krótkie, ale spotykamy też solidne opracowania.

Artykuły są przekonującym świadectwem zainteresowań badawczych, dobrego przygotowania, rzetelnego warsztatu naukowego w badaniach z zakresu misjologii i teologii pastoralnej. Widać w nich konsekwencję badawczą i pewną ciągłość. Habilitant potrafi jasno formułować myśli, konsekwentnie i poprawnie udowadniać stawiane tezy, wyprowadzać logiczne wnioski. Wielką zaletą wszystkich publikacji ks. Jabłońskiego jest umiejętne połączenie wymiaru teoretycznego z praktycznym. Odzwierciedla to jego pasję i zaangażowanie duszpasterskie w odniesieniu do misji Kościoła katolickiego. Zdobyte doświadczenia na tym polu poparte refleksją naukową mają cenne odniesienia pastoralne. W swoich badaniach Habilitant nie stroni od podejmowania trudnych zagadnień, ale jednocześnie istotnych w poprawnym rozumieniu dzieła misyjnego Kościoła. Lektura artykułów Habilitanta przekonuje także o jego znajomości literatury polskiej i światowej z dziedziny misjologii. Pod względem formalnym publikacje nie budzą zastrzeżeń. Pod względem merytorycznym wiele z nich ma charakter sprawozdawczy i porządkujący. Jednocześnie artykuły pisane są językiem zrozumiałym nie tylko dla specjalistów, stąd ich lektura jest owocna dla szerszego grona odbiorców. Taki też chyba zamiar przyświecał autorowi. Oceniane publikacje, zarówno pod względem ilościowym i jakościowym, stanowią wystarczający dorobek naukowy ubiegającego się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, choć na przyszłość warto byłoby zadbać o większą dywersyfikację czasopism i ich umiędzynarodowienie.

Publikacje Habilitanta wskazują na zasadnicze obszary badawcze: 1) misyjna natura Kościoła powszechnego; 2) rola Kościoła w Polsce w dziele misyjnym; 3) wkład Archidiecezji Gnieźnieńskiej w dzieło misyjne Kościoła. Kilka artykułów poświęconych jest problemom duszpasterskim małżeństwa i rodziny.

Badanie misyjnej natury Kościoła powszechnego zostało przez Habilitanta przeprowadzone w oparciu o analizę nauczania papieży: Pawła VI, Jana Pawła II, Benedykta XVI i Franciszka oraz wskazania Kongregacji Ewangelizowania Narodów na ten temat. Istotne w tych badaniach jest zebranie przede wszystkim oficjalnych dokumentów Kościoła, zwłaszcza tych związanych ze Światowymi Dniami Misyjnymi i ich omówienie, następnie ukazanie misyjnego atlasu terytoriów misyjnych oraz prezentację wybranych osób zaangażowanych w popularyzowanie misji. Pierwszym polem badawczym był zbiór 91 apeli i orędzi, napisanych w latach 1930–2010 z okazji Światowego Dnia Misyjnego, których autorami byli sekretarze Kongregacji Ewangelizowania Narodów oraz papieże: Paweł VI, Jan Paweł II i Benedykt XVI. Orędzia poszczególnych autorów zostały poddane analizie, która umożliwiła ukazanie, co było głównym przedmiotem zainteresowania danego autora oraz

pozwoili na podkrelenie najwazniejszego przeslania plynacego z jego nauczania. Innym, poruszonym przez Ks. Jablonskiego tematem badawczym jest problematyka powolania misyjnego i misjonarskiego w Kościele. W publikacjach wskazuje on na: nierozlaczność powolania misyjnego z powolaniem do zycia i do swietosci; kompatybilność, jak i dyferencje ktore zachodza pomiedzy misjami *ad gentes* a nowa ewangelizacja; miejsca dzialalności misyjnej Kościoła nazywanych terytoriami misyjnymi. Ciekawe sa tez publikacje prezentujace konkretne osoby zwiazane z ewangelizacyjna misja Kościoła (sw. Pawel, Paulina Jaricot, sw. Teresa z Avila, abp. Fulton Sheen). Zaangazowanie Kościoła w Polsce w dzieło misyjne, ktore obejmuje swiadomosc misyjna wiernych i kaplanow jest drugim, widocznym w publikacjach Habilitanta, obszarem badawczym. Owocem tego zaangazowania jest praca na misjach, dobre przygotowanie misjonarzy, ale takze zaangazowanie niektorych uczelni wyzszych w opracowanie podbudowy naukowej, teologicznej (katedry misjologii) dla tego typu dzialalności. Stad w dorobku naukowym ks. Jablonskiego publikacje ukazujace dane biograficzne misjologow polskich, ich dorobek naukowy, jak i opracowanie polskiej bibliografii misyjnej. Jego wieloletnie badania nad rola Kościoła w Polsce w dziele misyjnym zaowocowaly opublikowaniem ksiazki *Recepcja idei misyjnej w Polsce po Soborze Watykańskim II*. Waznym w tym zakresie badawczym jest artykul przedstawiajacy wkład dwuch waznych polskich biskupow: kard. M. Ledochowskiego i abpa W. Zalewskiego oraz Instytutow zycia konsekrowanego na rzecz rozwoju dzieła misyjnego Kościoła w Polsce.

Badania ks. Jablonskiego nad rola Kościoła w Polsce w glaszaniu Ewangelii na calym swiecie zmierzaly takze do pruby ukazania wspolpracy misyjnej ronznych srodowisk i struktur. Rezultatem tych badan bylo napisanie kilku artykulow. Do tych najbardziej istotnych mozna zaliczy artykul ukazajacy wspolprace Kościoła w Polsce na rzecz misji za czasow pontyfikatu Jana Pawla II i sposoby jej realizacji w ronznych strukturach oraz pewnego rodzaju podpowiedzi odnoszace sie do poprawienia swiadomosci misyjnej Polakow w strukturach ogólnopolskich, diecezjalnych i parafialnych. Przedmiotem przynajmniej kilku publikacji (szczegolnie ksiazka *Błogosławione stopy. Świętowojechiechowi misjonarze*) byla praca polskich misjonarzy. Analiza badawcza sylwetek polskich misjonarzy objela ich przygotowanie do pracy misyjnej wraz z wrzeceniem im krzyzy misyjnych oraz sama prace na misjach. Dwa artykuly poswiecone sa ukazaniu udzialu polskich misjonarzy w ewangelizacji misyjnej w swiecie, oparte na badaniach terenowych w Kazachstanie i w Papui Nowej Gwinei. Kolejnym przedmiotem badan ks. Jablonskiego nad rola Kościoła w Polsce w dziele misyjnym jest formacja misyjna w seminariach duchownych. Rezultatem tych badan jest publikacja wydana jako *ad experimentum*, zawierajaca konspekty wykladow z misjologii. Skierowana jest ona zarowno do wykladowcow misjologii w seminariach w Polsce, jak i do animatorow misyjnych czy katechetow. W budzeniu swiadomosci misyjnej w Polsce wazna role odgrywaja misjolodzy. Pomimo, ze od roku 1969 istnieje katedra misjologii na UKSW, przez wiele lat nie bylo opracowania, ktore prezentowaloby ich postaci i dorobek naukowy. Ten brak wypelnila publikacja w formie informatora-biogramu, zawierajaca wykaz misjologow polskich, ich dorobek naukowy oraz prace (magisterskie, doktorskie) podejmujace tematyke misyjna i religioznawcza, ktore napisane zostaly na wyzszych uczelniach w Polsce. Monogram prezentuje postaci 46 misjologow oraz 898 prac naukowych, z czego 48 zostalo przez Habilitanta scharakteryzowanych.

Trzecim polem badawczym ks. Jablonskiego jest wkład Archidiecezji Gnieznieńskiej w dzieło misyjne Kościoła. Glowna publikacja ukazujaca ow wkład na rzecz misji jest ksiazka *Gnieznieński Kościół misyjny i misjonarski*. Pozycja ta opisuje misyjność w

strukturach Kościoła gnieźnieńskiego oraz animację misyjną w ramach diecezjalnych Papieskich Dzieł Misyjnych. Publikacja prezentuje także Świętowojciechową Rodzinę Misyjną, która jest diecezjalnym Dziełem Misyjnym. Badania Kościoła gnieźnieńskiego w wymiarze misyjnym poprzedzone zostały rozdziałem misjologicznym ukazującym teologiczne podstawy misyjności Kościoła diecezjalnego. Warto zwrócić uwagę na opracowany przez Habilitanta słownik biograficzny, który przedstawia sylwetki misjonarzy pochodzących z Archidiecezji Gnieźnieńskiej, a przez pryzmat ich działalności misyjnej - ukazujący wkład diecezji w realizację powołania misjonarskiego. Słownik ten prezentuje 72 postaci misjonarzy pochodzących z Archidiecezji Gnieźnieńskiej. Wieloletnią tradycją w Archidiecezji Gnieźnieńskiej jest organizowanie spotkań dla rodziców misjonarzy. Spotkania te zostały poddane analizie, czego rezultatem jest książka *Tradycja gnieźnieńskich spotkań rodziców misjonarzy*. Zebrany w niej materiał badawczy posiada teologiczne wprowadzenie zawierające główne założenie programu duszpasterskiego w diecezji na dany rok. Książka ta zawiera również faktografię zdjęciową ze spotkań w poszczególnych latach, a dodatkiem do książki jest płyta DVD, którą autor nagrał osobiście podczas odwiedzin misjonarzy na Alasce, w Wenezueli oraz w Papui Nowej Gwinei.

Obok podstawowej dla ks. Jabłońskiego dziedziny badawczej z zakresu misjologii, podejmował on w swoich publikacjach tematy związane z duszpasterstwem ogólnym, duszpasterstwem małżeństw i rodzin oraz duszpasterstwem liturgicznym. Publikacje te, chociaż zawierają wprowadzenia teologiczne, są przede wszystkim opracowaniami praktycznymi, niekiedy posiadają charakter sprawozdań z przeprowadzonych inicjatyw duszpasterskich, w których promowano małżeństwo i rodzinę, bądź też zawierają praktyczne wskazania dotyczące liturgii. Nie mają one wielkiego waloru naukowego, ale są cenne ze względu na swój wymiar popularyzatorski i ewangelizacyjny.

Habilitant nie kierował międzynarodowymi lub krajowymi projektami badawczymi i nie brał także udziału w takich projektach - grantach, co jednak nie umniejsza jego dorobku naukowego. Należy jednak podkreślić, że wielokrotnie sam inicjował badania w kraju i za granicą (wyjazdy do krajów misyjnych), sam zdobywał na nie środki, czego efektem są właśnie jego publikacje.

Ks. Jabłoński uczestniczył w prawie 50. sympozjach naukowych o zasięgu lokalnym, ogólnopolskim i międzynarodowym (4). W autoreferacie wymienia zarówno sympozja, podczas których wygłosił referaty (Strzegom, Gdańsk, Dukla, Sulejówek, Warszawa, Poznań, Kazimierz Biskupi, Pelplin, Siedlce, Piekary Śląskie, Wrocław, Pieniężno, Bydgoszcz, Gniezno, Niepokalanów, Drohiczyn, Częstochowa), jak i te, w których brał bierny udział. Na uwagę zasługuje czynny udział ks. Jabłońskiego w konferencjach zagranicznych (Kazachstan, Kenia i Nairobi). Swoją pracę dydaktyczno-naukową jako misjolog rozpoczął Habilitant od wykładów w Archidiecezjalnym Kolegium Katechetycznym w Gnieźnie (1998–2001). Wypromował wówczas 20 prac dyplomowych oraz 10 prac licencjackich. Następnie został mianowany przez Ordynariusza wykładowcą misjologii w seminarium gnieźnieńskim (21.01.2006), należącym do Wydziału Teologicznego UAM. W ramach wykładów z misjologii (16 godz.) prowadził zajęcia z alumnami VI roku. W latach 2012–2013 był także wykładowcą misjologii w Seminarium Duchownym w Kaliszu. Ponieważ ks. Jabłoński nie jestem pracownikiem etatowym Wydziału wypromował w 2009 roku tylko jedną pracę magisterską pani Magdaleny Działowskiej: *Wpływ ogólnopolskich i diecezjalnych kongresów misyjnych na świadomość misyjną dzieci i młodzieży*.

Na szczególne uznanie zasługuje szeroka działalność popularyzatorska. Ks. Jabłoński pełni różne i liczne funkcje w Archidiecezji Gnieźnieńskiej i poza nią. Wśród nich: Referent Duszpasterstwa Misyjnego, Dyrektor Diecezjalny Papieskich Dzieł Misyjnych, Dyrektor Świętowojechowej Rodziny Misyjnej, Przewodniczący Podkomisji Misyjnej III Synodu Archidiecezji Gnieźnieńskiej, Konsultor Komisji Episkopatu Polski ds. Misji, Członek zarządu Krajowej Rady Misyjnej, Diecezjalny Duszpasterz Rodzin, Dyrektor Diecezjalnego Studium Życia Małżeńskiego i Rodzinnego, Asystent Stowarzyszenia Rodzin Katolickich, Referent Wydziału Duszpasterstw Specjalistycznych Kurii Metropolitalnej w Gnieźnie). Funkcje te pozwalają mu propagować idee misyjne oraz animować poszczególne grupy i stowarzyszenia. Do najważniejszych inicjatyw popularyzatorskich możemy zaliczyć: szkolenie animatorów misyjnych Archidiecezji Gnieźnieńskiej, organizowanie misyjnych dni skupienia dla kleryków, przygotowywanie wystaw misyjnych oraz redagowanie książek i czasopism o tematyce misyjnej, wygłaszanie licznych konferencji o tematyce misyjnej. W ten sposób ks. Jabłoński dociera do znacznej liczby osób, które nie tylko pogłębiają swoją wiedzę na temat misyjnej działalności Kościoła, lecz często stają się coraz bardziej zaangażowani w działalność misyjną. Jest to bezsprzecznie ogromna zasługa Habilitanta, przynosząca wymierne korzyści dla Kościoła katolickiego, który poprzez swoich wiernych jest przecież wezwany do aktywności misyjnej w różnym zakresie i na różnych poziomach. Uważam, że ten aspekt działalności Habilitanta należy nie tylko zauważyć, ale także docenić, gdyż nie rezygnując z zainteresowań ściśle badawczych, wsłuchując się w głos Kościoła, stara się także odpowiadać swoją działalnością dydaktyczną i popularyzatorską na aktualne potrzeby i wyzwania, przed którymi stają współcześni wyznawcy Chrystusa.

Podsumowując ocenę osiągnięć naukowo-badawczych, dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego należy podkreślić aktywność Habilitanta, która jest potwierdzeniem jego wystarczającej kompetencji, a tym samym zdolności do prowadzenia samodzielnej pracy naukowej.

W świetle tego wszystkiego, co zostało wcześniej powiedziane nie mam żadnych wątpliwości, że kandydat spełnia większość wymogów w wyżej wymienionych zakresach, zgodnie z kryteriami oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego określonymi w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

4) Wniosek końcowy

Biorąc pod uwagę przedstawioną w niniejszej recenzji pozytywną ocenę aktywności badawczej, współpracy międzynarodowej, dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego Habilitanta, a także fakt, że osiągnięcie naukowe ks. Franciszka Jabłońskiego, które stanowi rozprawa: *Misyjna świadomość Kościoła domowego. Studium misjologiczno-pastoralne*, spełnia wszystkie warunki określone w „Ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki” (art. 16, ust. 2 pkt. 1), jednoznacznie stwierdzam, że Habilitant spełnia wszystkie wymogi stawiane osobom ubiegającym się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Uważam, że Habilitant jest dobrze przygotowany do pracy naukowej i potrafi ją samodzielnie prowadzić. Jego praktyczne zaangażowanie w misyjne dzieło Kościoła, ogromne doświadczenie pastoralne połączone z

naukową refleksją jest wyrazem nie tylko umiejętnego łączenia teorii z praktyką, lecz przede wszystkim ogromnej pasji na polu misji i misjologii. Niewątpliwym atutem Habilitanta jest także umiejętność popularyzacji orędzia misyjnego, co jest niezwykle ważne i potrzebne dla pożytku wspólnoty Kościoła.

Wnioskuje o dopuszczenie ks. dra Franciszka Jabłońskiego do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

ks. Waldemar Szczerbiński

ks. dr hab. Waldemar Szczerbiński, prof. UAM

Gniezno, dnia 5 listopada 2016 r.